

NOVADNIEKS

OTRDIEK,
1990. gada 8. maijs

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

№ 54 (6058)
Maksā 3 kap.

Piespraudiet ordeņus, frontinieki!

Pirms 45 gadiem priecīgais vārds «Uzvarai» zibens ātrumā aplidoja mūsu Dzimteni.

Lielajā Tēvijas karā izcīnītais padomju tautas varonardarbs ir nemirstīgs. Šis karš pret vācu fašistiskajiem okupantiem bija smags un asiņains, nav saskaitāmi upuri, kurus tas prasīja. Taču Oktobra revolūcijas radītā padomju sabiedriskā un valstiskā iekārta izturēja visus pārbaudījumus.

1418 dienas un nakts llesmoja kara uguns milzīgā teritorijā no Ziemeļu ledus okeāna līdz Melnajai jūrai, notika gigantiskas kaujas, kādas vēl nebija pieredzējuši cilvēces vēsturē. Visa mūsu milzīgā valsts, visu nāciju un

tautību cilvēki cēlās cīņai pret fašismu.

Jau pirmajos kara mēnešos — Leningradas varonīgās aizstāvēšanas cīņās, kaujās pie Kijevas, Odesas, Sevastopoles, Smolenskas, pretuzbrukumos pie Rostovas un Tihvinas, fašistu armijas sagrāvē pie Maskavas — tika likvidēts mīts par hitleriešu neuzvaramību, zibens kara plāns mūsu valsts iekarošanā.

Milzīga nozīme bija nemirstīgajai kaujai pie Volgas, kurā padomju Brunotie Spēki izvārdzināja un apturēja miljoniem lielo okupantu armiju, bet pēc tam ielenca un sagrāva 330 tūkstošus vīru lielu fašistu grupējumu.

1944. gadā sākās kara noslēguma posms. Dodot ienaid-

niekam enerģiskus iznīcinot šus triecienus, Sarkanā Armija pilnīgi atbrīvoja padomju zemi no okupantiem un turpināja cīņu aiz mūsu valsts robežām.

Latvijā Lielā Tēvijas kara laikā varoņu nāvē krita 158 tūkstoši padomju karavīru un virsnieku, kuri pārstāvēja 56 nacionalitātes.

Stratēģiskās operācijas laikā, kura tika izvēsta Baltijā 1944. — 1945. gadā, padomju karavīri sagrāva 29 vācu karaspēka grupējumus no 59.

1945. gada 16. aprīlī ar tūkstošiem Heigabalu kanonādi sākās Berlīnes operācija. Nācās kaujās par Berlīni tika sagrauts gandrīz miljons vīru liels ienaidnieka grupējums,

un 1945. gada 1. maija agrā rītā vīrs Berlīnes uzvijas Uzvaras karogs.

Biedri Lielā Tēvijas kara veterāni! Preiļu rajona kara un darba veterānu padomes vārdā apsveicu jūs Uzvaras 45. gadadienā. Novēlu jums stipru veselību, panākumus darbā, laimi ģimenē, mierīgu dzīvi vīrs Zemes!

Preiļu rajona Tautas deputātu padome, PSKP rajona komiteja un rajona kara un darba veterānu padome aicina jūs, biedri veterāni, 1990. gada 9. maijā plkst. 10.00 uz rajona kultūras namu, kur notiks svinības, kas būs veltītas 45. gadadienai kopš uzvaras Lielajā Tēvijas karā.

A. SISOVS,

Preiļu rajona kara un darba veterānu padomes priekšsēdētājs

Cienījamie biedri!

Cetrdesmit plekto reizi padomju tauta sagaida lielos un gaišos svētkus — Uzvaras dienu. Padomju cilvēki atceras un augstu vērtē visu otru pasaules kara dalībnieku ieguldījumu kopīgā ienaidnieka sagrāvē, tur godā viņu kaujas nopelnus cīņā par brīvību, mieru un taisnību. Jo sevišķi dārgi Uzvaras svētki ir padomju tautai.

Izsakām dziļu pateicību un cieņas apliecinājumu Uzvaras dienā jums, Lielā Tēvijas kara veterāni, bijušie partizāni, karavīri, kuri izplūdiņāt internacionālo pienākumu Afganistānā. Stipru jums veselību, personisko laimi Saulainus svētkus!

LKP RAJONA KOMITEJA

Pirms 45 gadiem pasaule atviegloji uzelpoja — ar antihitleriskās koalīcijas valstu uzvaru beidzās asiņainākais karš cilvēces vēsturē. Ļoti smags tas bija latviešu tautai. Karš sadalīja cilvēkus divās nometnēs. Un to mēs arī izjūtam vēl šodien. Ar cieņu paskatīsimies arī uz šiem notikumiem.

Miers — mūsu laikmeta galvenais jautājums. Miers — mūsu dzīvības sāpe un laime, mūsu bažas, cerības un mīlestība.

Sirsnīgi sveicam visus rajona iedzīvotājus, kuri aktīvi piedalījās hitleriskās Vācijas sagrāvē!

Būsim vienoti mūsu kopājo māju — Latvijas Republikas — veidošanā!

PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOME UN IZPILDKOMITEJA

- Kolhozā «Dziņtars» nesen ekspluatācijā nodots
- meliorācijas objekts «Krūmiņi» — 440 hektāru
- platībā.
- Tā pirmapgūšana uzticēta mehanizatoriem Jā-
- nim Jēkabsonam, Edvinam Ziemeļim un Vladislā-
- vam Buceniekam (attēlā no kreisās). Viņi strādā
- varenī.

J. SALNAVIEŠA foto

LNKP Preiļu rajona organizācijas dibināšanas sanāksme

Ši gada 5. maijā Līvānu kultūras namā pulcējās Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas piekritēji, lai nodibinātu LNKP Preiļu rajona organizāciju.

Sanāksmes dalībnieki noklausījās informāciju par politisko situāciju republikā un Preiļu rajonā pēc Latvijas KP XXV kongresa un Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas kongresa, kuru sniedza Latvijas KP rajona komitejas sekretāre Aina Pastore. Līvānu eksperimentālās biokīmiskās rūpnīcas direktors, LNKP Centrālās Komitejas loceklis Atis Sedvalds klātesošos iepazīstināja ar Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas darbības pamatprincipiem un LNKP Preiļu rajona organizācijas struktūras metiem. Notika ziņojumu apspriešana.

Apspriestajos jautājumos tika pieņemti lēmumi.

Sanāksmē ievēlēja LNKP Preiļu rajona organizācijas vadošās iestādes: rajona komiteju (25 cilvēki), rajona komitejas valdi (7 cilvēki) un kontroles komisiju (3 cilvēki). Par valdes locekļiem ievēlēja AINA PASTORE, ATIS SEDVALDS, ALEKSANDRS SMIRNOVS, VALENTINA LININA, EMERITA RUBINE, VLADISLAVS VALTERS un VOLDEMARS VILCANS.

Par valdes sekretāri un Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas Centrālās Komitejas locekļi sanāksmes dalībnieki ievēlēja AINU PASTORI.

Sanāksmē pieņemta rezolūcija sakarā ar republikas Augstākās Padomes deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu.

P. STRAUTS

LNKP Preiļu rajona organizācijas sanāksmes lēmums

Pēdējos gados notiekošie demokrātiskās organizācijas procesi radījuši nepieciešamību un reālu pamatu Latvijas Komunistiskās partijas radikālāi pārveidošanai.

LNKP Preiļu rajona organizācijas dibināšanas sanāksmes dalībnieki uzskata:

1. pēc Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas 14. aprīļa kongresa ir radīti priekšnoteikumi, lai Latvijā izveidotu jaunu demokrātisku kreiso spēku partiju, kura aizstāvētu Latvijas tautas un republikas intereses un kuras mērķis būtu izveidot patstāvīgu un tiesisku valsti;

2. partija nevar būt kopā ar Latvijas tautu, iestāties par tās interesēm, reizē saglabājot PSKP apgabala organizācijas statusu.

Latvijas Neatkarīgās Komunistiskās partijas Preiļu rajona organizācijas dibināšanas sanāksmes dalībnieki nolemj:

1. Uz PSKP Preiļu rajona organizācijas bāzes izveidot Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas Preiļu rajona organizāciju.

2. Iestāties par partijas nosaukuma nomaiņu, atbalstīt ideju par referendumu nepieciešamību šinī jautājumā.

3. Savā darbībā balstīties uz

Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas darbības pamatprincipiem un statūtiem.

4. Veikt izskaidrošanas darbu par LNKP mērķiem rajona iedzīvotāju vidū, sevišķi uzmanību veltot tiem, kas pastāvīgi dzīvo rajonā un savu likteni saista ar Latvijas nākotni.

5. Pamatoties uz Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas Centrālās Komitejas otrā plēnuma lēmumu «Par pārejas perioda organizatoriskajiem jautājumiem»:

1. Uzsākt un līdz 20. maijam pabeigt partijas pirmorganizāciju izveidošanu. Izmantojot LNKP statūtos dotās iespējas, veidot tās pēc partijas biedru brīvprātīgas vienošanās darba un dzīves vietās vai atbilstoši interešu kopības principam pēc profesionālajām, sociālajām, nacionālām un citām pazīmēm.

6. Ņemot vērā partijas īpašuma veidošanās līdzšinējos principus, uzskatīt, ka LNKP rajona organizācijas biedriem un PSKP rajona organizācijas biedriem ir vienādas tiesības uz partijai piederošo īpašumu.

Pilnvarot LNKP rajona komitejas valdi uzsākt sarunas ar LKP — PSKP rajona komitejas

bīroju par finansiālo un materiālo vērtību sadali.

Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas Preiļu rajona organizācijas sanāksmes dalībnieki uzskata, ka daļu no kopējā partijas īpašuma nepieciešams nodot Preiļu rajona Tautas deputātu padomes rīcībā, lai tā to izmantotu izglītības, kultūras vai kādām citām akūtām vajadzībām. Aicinām LKP — PSKP rajona komiteju atbalstīt šo priekšlikumu.

Lai nodrošinātu partijas īpašuma taisnīgu sadali, ierosinām Preiļu rajona Tautas deputātu padomei izveidot kompetentu komisiju, kura noskaidrotu, kā izveidojies partijas īpašums Preiļu rajonā.

7. Sadarbojoties ar citām rajona politiskajām un sabiedriskajām organizācijām, izrādīt cieņu iecietību un politisko kultūru pret dažādiem viedokļiem, saglabājot vienotību galvenajā — cēlienos pēc demokrātiskas un humānas sabiedrības izveides Latvijā.

8. Uzdot valdei griezties pie LNKP Latgales rajona organizācijām ar ierosinājumu izveidot vienotu koordinācijas centru kopīgo mērķu realizēšanai.

LNKP PREIĻU RAJONA ORGANIZĀCIJAS SANĀKSMES REZOLŪCIJA

Latvijas Neatkarīgās komunistiskās partijas Preiļu rajona organizācijas sanāksme atbalsta:

republikas Augstākās Padomes deklarācijas par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu pieņemšanu.

Lielais Tēvijas karš foto dokumentos

Bēgļi. 1941. gads. M. Alperla foto
Sabiedrotie. Tikšanās pie Elbas. 1945. gada aprīlis. J. Kopita foto
Uz jaunām pozīcijām. 1941. gads. B. Kudojarova foto

Politiskais vadītājs turpina kauju. I. Šagina foto
Staljingrada. 1942. gads. G. Zeļmas foto
Saiļūts uz reihstāga jumta. 1945. gads. I. Šagina foto

Nezināmā Nirnberga

Pirms vairāk nekā 40 gadiem Starptautiskais kara tribunāls Nirnbergā nosodija nacionālsociālisma barvežu noziedzīgo darbību, nacionālsociālisma ideoloģiju un politiku. Antihitleriskās koalīcijas dalībnieki toreiz vienotās izdot šī procesa materiālus — stenogrammas, dokumentus, uzziņas informāciju. Kopumā bija 42 sējumi, kuri bija izgājuši starptautisko juridisko ekspertīzi. ASV un Lielbritānijā šie materiāli angļu un vācu valodās tika nodoti atklātībā sabiedrībai jau 1948. gadā, PSRS ar materiālu izdošanu aizkavējās, un tikai piecdesmito gadu beigās iznāca septiņi sējumi, kuros nekas nebija minēts par vairākiem principiāliem jautājumiem, kas tika apspriesti Nirnbergā. Miljoniem padomju cilvēku apzinā, acimredzot, vajadzēja veidot pārliecību, ka «gadsimta tiesas process» no sākuma līdz galam bija virzīts tikai uz trešā reiša noziedzīgumiem. Bet pasaulē taču viss ir savstarpēji saistīts...

Izdot papildus cenzūras aizliegto materiālu izdevniecība «Juridiskā literatūra» sāka plānot pirmo pieņemto gadu. Tiesa, toreiz vēl daudzi materiāli, kuri attiecās uz Starptautiskā kara

Sogad, kad aprīlī 45. gadskārta kopā fašistiskās Vācijas sagrāves, izdevniecība «Juridiskā literatūra» laidīs klajā Nirnbergas procesa materiālu jaunā papildizdevuma ceturto (no astoņiem) sējumu. Visu darbu plānots pabeigt 1992. gadā. Par to, kāpēc atkal radusies nepieciešamība atgriezties pie šiem vēsturiskajiem dokumentiem, stāsta autoru grupas loceklis, militāro zinātņu kandidāts JURIS ZORJA.

tribunāla izdarīto izmeklēšanu, atradās specifiskos un nebija brīvi pieejami. Bet tie «izredzētie» pētnieki, kuriem bija atļauts pieskarties seifos noslēptajiem dokumentiem, diez vai domāja par to drīzu publicēšanu.

Kāpēc valstī, kura pēc visu atzinuma deva izšķirošo ieguldījumu fašisma sagrāvē, Nirnbergas procesa pilnīgai atspoguļošanai tik ilgi bija uzlikts slepenības plīvurs?

Izrādās — Nirnbergas procesa laikā, kad tika sodīti galvenie fašistiskie noziedznieki, atklātībā kļuva zināmi vairāki nopietni jautājumi, kuri mulsināja apsūdzētājus no padomju puses un satrauca stalinisko valsts vadību. Piemēram, tādi bija vācu dokumenti, kuri apstiprināja masu represiju faktus pirmajā strādnieku un zemnieku valstī. Tika skarta arī tāda problēma, kā PSRS un Vācijas li-

gums 1939. gadā un tā slepenie pielikumi.

Tribunāls neatzina padomju puses iesniegtos materiālus Katīnas lietā un šo punktu neieslēdza apsūdzības spriedumā. Padomju puses versija, ka poļu virsniekus Katīnā apšāvuši esesieši, nebija pārliecinoša un neapstiprinājās. Tagad kļuvis acimredzams, ka šī asiņainā notikuma noklusēšana mūsu presē un vēsturiskajā literatūrā nodarīja daudz ļaunuma PSRS un Polijas tautu draudzībai.

Skiet, «tautu tēvam» nebija pieņemami arī daži citi fakti, kas izskanēja Nirnbergas tribunāla laikā. Piemēram, viņš acimredzot, uzskatīja, ka valsts — uzvarētājas slāvu nedrīkst aptumšot šāds skaits — četri miljoni. Tieši tik daudz padomju karavīru un virsnieku pēc vācu navēlniecības zinām atradās 1942. gada janvārī. Tas bija aptuveni tikpat daudz, cik liels

bija Sarkanās Armijas kadru personālsastāvs pirms kara sākuma. Apsūdzēto liecības, ko viņi sniedza Nirnbergas procesā, ļauj mazliet citā aspektā palūkoties uz Sarkanās Armijas neveiksmēm un zaudējumiem. Zināmā mērā tajos vainojama padomju pavēlniecība, kas nepareizi noteica vācu galvenā trieciena virzienus 1941. un 1942. gadā.

Tagad ar nožēlu jākonstatē, ka mūsu valstī pilnīgā atklātībā netika nodota arī Nirnbergas procesa laikā izdarītā tās nacionālsociālistu ideoloģijas un politikas analīze, ko viņi īstenoja varas sagrābšanas periodā. Piemēram, kā vainas pierādījums figurēja nacionālsociālistiskās partijas programma, kuras 25. punktā bija izvirzīta prasība pēc stipras centralizētas valsts, pēc **neterobežotas** (Pasvītrojums mans. J. Z.) centrālā politiskā parlamenta varas pār visu impēriju un visām tās organizācijām. Nacionālsociālistiskās partijas statūti izvirzīja prasību atļaut Vācijā tikai to organizāciju darbību, kuras ir uzticīgas vadoniņš un nacionālsociālistiska idejām, iekļaujās nacionālsociālistiskajā kustībā kā tās sastāvdaļas un atrodamas tās kontrolē. Visam pārējam organizācijām vadadzēja vai nu pakauties vai arī pazust no politiskās dzīves.

Nirnbergas process parādīja

arī to, ka padomju juristi nebija gatavi atklāti iesaistīties tiesiskajā izmeklēšanā. Ģenerālprokurora A. Višinska skola, kuru bija izgājuši daudzi no viņiem, tiesiskajā praksē neparedzēja tādu gadījumus, kad aizstāvībai ir vienādas tiesības ar apsūdzību. Piemēram, divi valsts apsūdzētāja palīgi — M. Raģinskis un L. Seņins — bija piedalījušies tā dēvētā paralēlā trockistu bloka tiesas procesa sagatavošanā, bet pēdējais bez tam izmeklēja lietu par Kirova noslepkavošanu.

Patiesība nekad nenāk par vēlu. Un lai gan patiesības nodošana atklātībā ir apsveicama lieta, tomēr ar rūgtumu jākonstatē, ka daudzus melus, kas radīja neuzticību starp valstīm, varēja novērst jau sen. Tas attiecas uz 1939. gadā noslēgtā vācu — padomju līguma politiskās un juridiskās izvērtēšanas komisijas ziņojumu, ko pagājušā gada decembrī PSRS Tautas deputātu otrajā kongresā sniedza komisijas priekšsēdētājs A. Jakovļevs, tas attiecas arī uz Nirnbergas procesa materiāliem. Tāpēc atgriešanās gandrīz 40 gadus tālā pagātnē ir pilnīgi aktuāla, un tā var dot papildus faktus pārdomām un zinātniskai izpētei.

